Hukuk Bölümü 1994/13 E. , 1994/13 K.

- JANDARMANIN MÜLKI GÖREVININ YÜRÜTÜLMESI SIRASINDA JANDAR¬MANIN EYLEMINDEN KAYNAKLANDIĞI ILERI SÜRÜLEN ZARARIN TAZMIN EDILMESI ISTE¬MINE ILIŞKIN DAVANIN IDARI YARGI YERINDE GÖRÜLMESI HAKKINDA.

  - UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 19
  - 1982 ANAYASASI (2709) Madde 129
  - 1982 ANAYASASI (2709) Madde 125
  - JANDARMA TEŞKİLAT, GÖREV VE YETKİLERİ KANUNU (2803) Madde 7
  - İÇİŞLERİ BAKANLIĞI TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN (3152) Madde 29
  - JANDARMA TEŞKİLAT, GÖREV VE YETKİLERİ KANUNU (2803) Madde 4

"İçtihat Metni"

Davacı : M.B.

Davalı : İçişleri Bakanlığı

OLAY: Bitlis ili merkez Konalga köyü sakinlerinin bir kısmı bölgede artan terör olayları nedeniyle köyü terk etmişlerdir. Köyde kalan 18 hane sahibi arasından 12'si imzaladıkları bir dilekçe ile 2.4.1991 tarihinde valiliğe başvurarak, Olağanüstü Hal Bölge Valiliğinin 15.3.1991 gün ve 25 - 91/599 sayılı emrinin karakol tarafından tebliğ edildiğini, bu tebliğ ile köyden göçmek isteyenlere yardım yapılacağının duyurulduğunu, kendilerine ev ve iş imkanı sağlanması halinde köyü boşaltmak istediklerini bildirmişlerdir.

Valilik ve İl Jandarma Komutanlığınca usuli işlemler tamamlandıktan ve yer tespiti yapıldıktan sonra Jandarma Komando Bölüğünden görevlilerin yardımıyla 8.11.1991 tarihinde köy taşınmıştır.

Davacı daha önce 5 arkadaşıyla birlikte, terör olayları nedeniyle köyü terk etmek zorunda kaldıklarını, köyde bulunan ev, samanlık ve ahırlarının yakınları tarafından bakılıp gözetildiğini, köyün 8.11.1991 tarihinde tamamen boşaltılmasından sonra jandarmalarca yakılıp yıkıldığını, ilgili makamlara yaptıkları başvurulara cevap alamayınca dava açmak zorunda kaldıklarını ileri sürerek toplam 610 milyon lira zararın tazmin edilmesi istemiyle, 19.10.1992 gününde adlî yargı yerinde dava açmışlardır.

Bitlis Asliye Hukuk Mahkemesi'nce; 23.12.1993 gün ve E.92/161 K.93/26 sayıyla : Konalga köyünün, Bitlis İl Jandarma Komutanlığının ve Bitlis Valiliğinin olur ve emirleriyle ve görevlendirilen jandarma kuvveti nezaretinde boşaltıldığı; boşaltma esnasında güvenlik kuvvetleri görevli bulunduğundan, bu taşımanın idari eylem ve işlemlere dayalı olarak gerçekleştirildiği, köyün boşaltılmasından sonra evlerin jandarma birliğince yakılıp yıkıldığının ileri sürülmesi karşısında olayın işlenip işlenmediğinin, ortada hizmet kusurunun bulunup bulunmadığının tespitinin idari yargının görevine girdiği, Yargıtay ve Danıştay'ın yerleşik görüşlerinin de bu doğrultuda olduğu belirtilerek görevsizlik kararı verilmiş, karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacılar aynı istekle 7.6.1993 tarihinde idare mahkemesinde dava açmışlardır.

Van İdare Mahkemesi: Davaların ayrılmasına karar verdikten sonra 13.5.1994 gün ve 1993/423 sayıyla: 2577 sayılı yasanın 2. maddesinde idari davaların; iptal davaları, tam yargı davaları ve genel hizmetlerden birisinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davlar olduğunu, idarenin kamu hizmetinin görülmesi sırasında özel mülkiyete verdiği zararları ödemekle yükümlü bulunduğunu, idari eylem ve işlemlerden doğmayan yani kamu personelinin haksız fiilinden kaynaklanan zararların idareye yöneltilemeyeceği bu nedenle tazminat istemine ilişkin davanın çözümünün adlî yargı yerinin görevine girdiğini belirterek daha önce adlî yargı yerince görevsizlik kararı verildiğinden görevli yargı yerinin tayinin için 2247 sayıl Yasa'nın 19. maddesi uyarınca Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmasına karar vermiş, dosya İdare Mahkemesi Başkanının 9.6.1994 tarihli 1993/423 sayıl yazıları ekinde Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

İnceleme ve Gerekçe: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü Selçuk Tüzün'ün Başkanlığında, Şükrü Kaya Erol, Dr. Ekrem Serim, Nursel Aymakoğlu, Zafer Kantarcıoğlu, İrfan Erdinç ve Osman Şimşek'in katılımları ile yaptığı 7.7.1994 günlü toplantıda, Raportör-Hâkim Ayten Anıl'ın raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; toplantıya, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Savcı İsmet Gökalp ile Danıştay Başsavcısı yerine katılan Savcı M. İlhan Dinç'in idari yargı yerinin görevli olduğu yolundaki yazılı düşünceleri doğrultusundaki sözlü açıklamaları da alındıktan sonra **gereği görüşülüp düşünüldü:**

Dava, jandarma nezaretinde köyün boşaltılmasından sonra görevli jandarma birliği tarafından köyün yakıldığı iddiası ve bu nedenle uğranan zararın tazmini istemine ilişkindir.

Dosyanın incelenmesinden köy halkının köylerini terk etmek istediklerine ilişkin başvurularından sonra il jandarma komutanlığının 11.5.1991 gün ve 4119 sayılı "uygundur" görüşü alınarak Valilikçe oluşturulan komisyonca düzenlenen 7.8.1991 tarihli raporda: Konalga köyünde 1985 yılından bu yana terör olaylarının başladığı, köy halkının yarısının köyü terketmiş olduğu, köye gidiş gelişlerin jandarma nezaretinde yapılabildiği bu nedenle köyde huzur ve güvenin kalmadığının anlaşıldığı; Valiliğin girişimi ile tespit edilen yerin alt yapısı bulunan yerleşim yerlerine yakın oluşunun da iskanı kolaylaştıracağı belirtilmiştir.

Bitlis Valiliğinin 31 Ekim 1991 gün ve HRK: 0961-52-91/10290 sayılı onayı ve Bitlis İl Jandarma Komutanlığının 7.11.1991 gün ve HRK: 7130-670-91/6200 sayılı mesajı doğrultusunda Jandarma Birlik Komutanlığının sorumluluk bölgesinde bulunan Konalga Köylülerinin il merkezine taşınmaları sırasında jandarma komando bölüğünden bir kısım personel ve timlerin görev aldığı jandarma bölük komutanlığının 22 Kasım 1991 tarih ve 7130-145-91/418 sayılı yazılarından anlaşılmakta olup bu husus tartışmasızdır.

Bu durumda jandarmanın olay içindeki yerinin ve statüsünün belirlenmesi gerekmektedir.

10.3.1993 gün ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunun 4. maddesine göre Jandarma Genel Komutanlığı Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olup, eğitim ve öğretim bakımından Genel Kurmay başkanlığına, emniyet ve asayiş işleriyle diğer görev ve hizmetlerinin ifası yönünden İçişleri Bakanlığına bağlı bulunmakta Jandarma Genel Komutanı da şahsen İçişleri Bakanına karşı sorumlu tutulmaktadır. 14.2.1985 gün ve 3152 sayıl İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 29. maddesinde de taşra teşkilatında İçişleri Bakanlığına bağlı kuruluşlar arasında Jandarma Genel Komutanlığı da ayrıca gösterilmiş bulunmaktadır.

2803 sayılı Kanunun 7. maddesinde jandarmanın, mülki, adlî, askeri ve diğer görevleri olmak üzere değişik görevleri bulunduğu

belirtilmekte, mülki görevleri de; emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumlarının ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak olarak sayılmaktadır. Aynı Kanunun, jandarma personeli hakkında "disiplin ve soruşturma usulleri" başlıklı 15. maddesinin (d) bendinde: Jandarma personelinin mülki hizmetten doğan veya bu tür hizmeti yaparken işlenen suçlarından dolayı 4.2.1913 tarihli "Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat" hükümlerine tabi olacağı öngörülmektedir.

Açıklanan hükümlere göre, jandarmanın mülki görevleri bakımından İçişleri Bakanlığına, mülki görevlerin ifası sırasında işlediği suçlardan dolayı da Memurin Muhakematı Hakkında Kanuna tabi olduğu anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında idarenin kendi eylem ve işlemlerinden dolayı doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu belirtilmekte; 129. Maddesinde de "memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir..." denilmektedir.

Davada, köyün yakılıp yıkılması eylemini jandarmanın gerçekleştirdiği ileri sürüldüğüne ve tazminat istemine konu olay, jandarmanın valilik ve il jandarma komutanlığının emriyle emniyet ve asayiş ve kamu düzeni sağlamak amacı ile görev yaptığı sırada meydana geldiğine göre, jandarmanın olay sırasındaki görevinin 2803 sayılı Yasa'nın yukarıda açıklanan 7. maddesi kapsamında "mülki görev" olduğu açıktır. Bu durumda Anayasa'nın açıklanan maddeleri uyarınca uyuşmazlığın görüm ve çözümünün genel idari yargı yerine ait olması gerekir.

Bu itibarla, kamu hizmeti yürütmekle görevli kılınmış kamu ajanlarının anılan hizmetin yürütülmesi sırasında kişiye verdiği zararın tazmini istemine ilişkin bulunan bu davanın incelenmesi ve kamu hizmetinin yöntemine göre yapılıp yapılmadığının tespiti idari yargının görev alanına girmektedir.

Bu nedenlerle davanın çözümü idari yargının görevine girdiğinden Van İdare Mahkemesinin 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesi uyarınca yaptığı başvurunun reddi gerekmektedir.

SONUÇ: Anlaşmazlığın, niteliğine göre davanın **idari yargı yerinde görülmesi** gerektiğine, bu nedenle Van İdare Mahkemesinin 2247 sayılı Kanunun 19. maddesi uyarınca vaki 13.5.1994 günlü, 93/423 sayılı **başvurusunun reddine,** 7.7.1994 gününde **kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.**